

בדיקת חמץ בבנייני בית ספר ובפנימיות מי יבדוק ומתי יבדקו?

שמעתין - גיליון 12-13 – בירור הלכה

יש לחלק את השאלה לשלושה חלקים:

- א. מקומות שיהיו בפסח בשימוש, כגון חדרי מגורים של תלמידים שיישארו בפסח, וכן חדרי מזכירות ובתי כנסת, וחדרי אוכל ומטבחים בפנימיות שישתמשו בהם בפסח. מקומות אלה ודאי חייבים בבדיקה, וחייב לבדוק אותם מי שמחזיק בהם. אם כן חניכים יבדקו בחדריהם אור ליום ארבעה עשר, והממונים על חדרי האוכל והמטבחים יבדקו בדין בכל המקומות הנתונים להשגחתם, וכן הממונה על בתי הכנסת יבדוק שם כדין בליל י"ד. וכל אלה בודקים בברכה (סימן תל"ג משנה ברורה ס"ק מג').
- ב. מקומות שלא יהיו בפסח בשימוש, אלא יהיו סגורים מלפני פסח ולא יפתחו אלא לאחר פסח כגון חדרי מגורים של חניכים, הואיל והם מחזיקים באותם מקומות וגם הם יחזרו לשם אחר פסח, חייבים אותם חניכים לבדוק כדין בלילה לפני שהם עוזבים את החדר, וחייבים להוציא משם את החמץ. אלה בודקים בלי ברכה אם הם בודקים לפני הזמן (סימן תל"ו משנה ברורה ס"ק ד' ועיין שם בביאור הלכה), ואם הם בודקים בליל י"ד יבדקו עם ברכה. וכל אלה הואיל והחמץ שישנו בחדרים הוא שלהם יבטלו את החמץ אחרי הבדיקה (שם מ"ב ס"ק ג'). אם אותו חניך יבדוק במקום אחר כגון בית הוריו בשליחות הוריו, יכול הוא למכור את החמץ שבתוך חדר המגורים שלו בפנימיה, באמצעות הרב כנהוג, ואז הוא פטור מלבדוק, אבל אם הוא בעצמו לא קיים מצות בדיקת חמץ, חייב הוא לבדוק את חדר המגורים שלו לפני שהוא יוצא ממנו כדי שיקיים מצות בדיקת חמץ כתיקון חז"ל ואינו רשאי לסמוך על מכירת חמץ (מסקנת המשנה ברורה בשם חתם סופר תל"ו ס"ק ל"ב).
- ג. מקומות שאינם בחזקתו של אדם ידוע ומסוים, כגון בית כנסת וחדר אוכל ואולם התעמלות וכדומה שלא יהיו בפסח בשימוש אלא יהיו סגורים לפי הדומה אינם חייבים בבדיקה. עד כאן לא אמרו (סימן תל"ג סעיף י') שבתי כנסיות ובתי מדרשות צריכים בדיקה אלא כשיבואו לשם בפסח כדי שלא יבואו לאכול חמץ, אבל מקומות שלא יבואו לשם בפסח אי אפשר לחייבם אלא כדי שלא

הרב שלמה מן ההר זצ"ל

יעבור"בבל יראה ובל ימצא", וזה בחמץ שיש לו בעלים ידוע, שהוא עובר עליו על בליראה. אבל ברכוש ציבורי, מי הוא הבעלים שיעבור על החמץ על בל יראה? ועיין במשנה ברורה שם ס"ק מ"ג שכתב בשם פרי חדש שאין השמש יכול לבטל ולהפקיר את החמץ שבבית הכנסת שאינו שלו, אם כך נראה שאין מי שיעבור עליו בבל יראה ובבל ימצא. ועיין בפרישה על הטור ס"ק י"א שכתב וז"ל "אבל מדאיצטריך בדיקה, שמע מינה שהוא שלך" וכו' ע"כ לפי זה נראה דעתו שהציבור עוברים עליו, שבית הכנסת שלהם וכל החמץ שטמון בו קנאוהו מדין חצר, אלא שאינו של השמש שיוכל לבטל ולהפקיר אותו. ולפי זה כל מי שממונה על המקומות ההם ומיזקה כוח למכור אותם באם יהיה נחוץ, כגון המנהל וכדומה, הוא חייב לבטל ולמכור את החמץ שנמצא שם. וכל שכן אם יש שם חמץ ידוע כגון בחדרי אוכל של פנימיות ובמחסני מצרכים של מטבחים ציבוריים שצריך למכור אותם. וכל זה כשאותו מנהל בודק בביתו, אבל מי שאינו יכול לקיים מצות בדיקת חמץ בביתו הוא, כגון שהוא רווק ויגור בפסח בבית הוריו, אז חייב המנהל בבדיקת חמץ גם במקומות שיהיו סגורים בפסח, וירכז את כל החמץ הידוע במקום אחד וימכור כנהוג.